

ПРИРОДООХОРОННІ ТА РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

УДК 504:379.852 (043.3)

О. В. Побігун

*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

КАТЕГОРИЗАЦІЯ САДИБ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ІВАНО- ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК НАПРЯМ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті досліджено основні чинники впливу на діяльність садіб зеленого туризму Івано-Франківської області, проаналізовано розвиток сільського туризму в Івано-Франківській області, визначено основні чинники державного регулювання у сфері зеленого туризму України; проаналізовано діяльність сільських садіб Івано-Франківської області, розглянуто досвід зарубіжних країн з питань екологізації садіб сільського туризму, запропоновано категоризацію садіб сільського туризму для Івано-Франківської області.

Ключові слова: сільський зелений туризм, категоризація, сільські садиби, екологізація.

In this article was investigated the main factors influencing the activity of the farmsteads of green tourism in the Ivano-Frankivsk region, analyzed the development of rural tourism in the Ivano-Frankivsk region, defined the main factors of state regulation in the field of green tourism in Ukraine; the activity of rural farmsteads of Ivano-Frankivsk region was analyzed, the experience of foreign countries on ecologization of farmsteads of rural tourism was considered, the categorization of farmsteads of rural tourism for Ivano-Frankivsk region was proposed.

Keywords: rural green tourism, categorization, rural estates, ecologization.

Постановка проблеми. Сьогодні як у світі, так і в Україні спостерігається тенденція до зростання зацікавленості відпочинком у формі проведення вільного часу серед природи. Актуальною на заході є тема розвитку сільських територій, збереження культурної спадщини села та міста, розвитку озелених територій відпочинку, пошук додаткових джерел доходу, створення нових робочих місць.

Функціонування зеленого туризму повинно стати цікавим і для України, оскільки він стимулює не тільки соціально-економічний розвиток, покращення комунікаційної структури, а й можливість розвитку людської індивідуальності. Івано-Франківська область є потужним рекреаційно-туристичним осередком, тут існує достатньо матеріальної бази, щоб безперечно стати сприятливим середовищем для розвитку територій відпочинку. Враховуючи динаміку розвитку та потенційні загрози від туристичної діяльності, з'явилась необхідність вивчення особливостей її впливів на довкілля, проведення комплексної оцінки впливу функціонування і розвитку різних видів туризму в регіонах, визначення основних шляхів їх екологізації, зокрема впровадження категоризації сільських зелених садіб. Одним із найважливіших проблемних питань Івано-Франківської області є незацікавленість власників сільських садіб у прийнятті для своєї садиби відповідної категорії [1].

Аналіз попередніх досліджень. Разом з тим сільський зелений туризм є предметом досліджень багатьох науковців, зокрема Бедзір В. О. присвятив праці у сфері зеленого туризму в Закарпатській області [2], Шпенік Т. К. – політика ціноутворення підприємств

сільського (зеленого) туризму [3], Кудла Н. В. – розвиток сільського туризму Карпатського регіону [4], також Борисенко Ю. В. оцінював стан підприємництва у сфері сільського зеленого туризму [5].

Проте, досліджуючи сільський туризм в Україні, слід звернути увагу на Карпатський регіон, який є осередком його розвитку, а саме – Івано-Франківська область.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для підтримки сталого розвитку регіону є необхідність встановлення балансу між задоволенням соціально-економічних потреб суспільства, захистом інтересів майбутніх поколінь та забезпеченням якісного екологічного стану довкілля.

До основних екологічних принципів збалансованого туризму слід віднести: утилізацію відходів, зменшення рівня антропогенного навантаження, встановлення очисних систем та повторного використання води, впровадження альтернативних джерел енергії, розвиток екологічних видів туризму, зменшення рівня шумового забруднення.

Постановка проблеми. Реалізація цих принципів дозволить провести екологізацію туризму. Це допоможе досягнути балансу між реалізацією туристичного продукту та раціональним природоспоживанням. Ці питання зможе вирішити категоризація сільських садіб зеленого туризму. В області запропонована добровільна категоризація садіб, але вона потребує вдосконалення вимог щодо благоустрою, приміщень, технічного устаткування, доопрацювання вимог щодо оснащення кімнат меблями та інвентарем, а також щодо санітарно-гігієнічних вимог.

Викладення основного матеріалу. Слід зазначити, що основою екологізації є екологічна освіта, що, в свою чергу, є важливим засобом підвищення екологічної культури та розвитку екологічної свідомості населення. Екологізація дасть змогу впровадити нові рішення, які виведуть сільський туризм на рівень регіону, а згодом на рівень держави, світу.

Що стосується саме екологізації туризму, то вона є науково-обґрунтованою, екологічно-орієнтованою управлінською діяльністю, яка спрямована на покращення екологічного стану природних комплексів та об'єктів територій туристичної зацікавленості; збереження та відновлення порушених або змінених (деградованих) екосистем за рахунок зміни режиму (способу) їх використання; розрахунок та встановлення допустимої кількості туристів за певний туристичний сезон; модернізацію обладнання та очисних споруд, що застосовуються в туристичній інфраструктурі; підвищення культури виробництва туристичних послуг; екологічну освіту.

Враховуючи наведене можна запропонувати основні підходи для еколого-збалансованого розвитку (рис. 1).

Сьогодні тисячі жителів українських сіл самостійно надають послуги у сфері сільського зеленого туризму, однак офіційної легалізації вони не отримали; досі не визначено їх статус (підсобне господарство чи підприємництво); не впорядковані стосунки з контролюючими органами; не визначені санітарно-гігієнічні та екологічні обов'язки щодо надання високоякісних, екологічно-чистих продуктів та послуг, а також збереження довкілля. Ці та інші фактори значно стримують вихід даного виду туризму як на внутрішній, так і на зовнішні ринки [6].

Водночас спеціалісти констатують факт, що ринок зеленого сільського туризму в Карпатському регіоні має низку проблем та недоліків, які доведеться вирішувати вже найближчим часом, якщо Україна планує подальшу євроінтеграцію. До таких проблем в першу чергу належать недоліки в системі податкового законодавства.

Діяльність сільського господарства регламентується такими законодавчими актами як Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003р. [6], із змінами та доповненнями внесеними Законами України від 17.11.2005р., 25.12.2008 р., 15. 04.2009 р. та Проект Закону України «Про сільський зелений туризм» від 12.04.2007 р. [7]. В цих законодавчих актах дозволено відкрито займатися таким видом діяльності як сільський туризм, однак складною залишається проблема оподаткування. Більшість господарів, щоб

уникати бюрократичних процедур і сплати податків не подають документи на реєстрацію і працюють нелегально. Така діяльність вимагає додаткових витрат на організацію маркетингової та рекламної стратегії. Ще одна проблема самодіяльності в тому, що виключена можливість укладати договори про співпрацю із турфірмами в великих містах України, таких як Київ, Дніпропетровськ, Одеса, оскільки серйозні турагенти не працюють нелегально, а гарантії у сфері сільського туризму такі ж важливі, як і у будь-якому іншому бізнесі. Надалі не врегульованим залишається питання страхування клієнтів сільського туризму, які відпочивають без послуг туроператора.

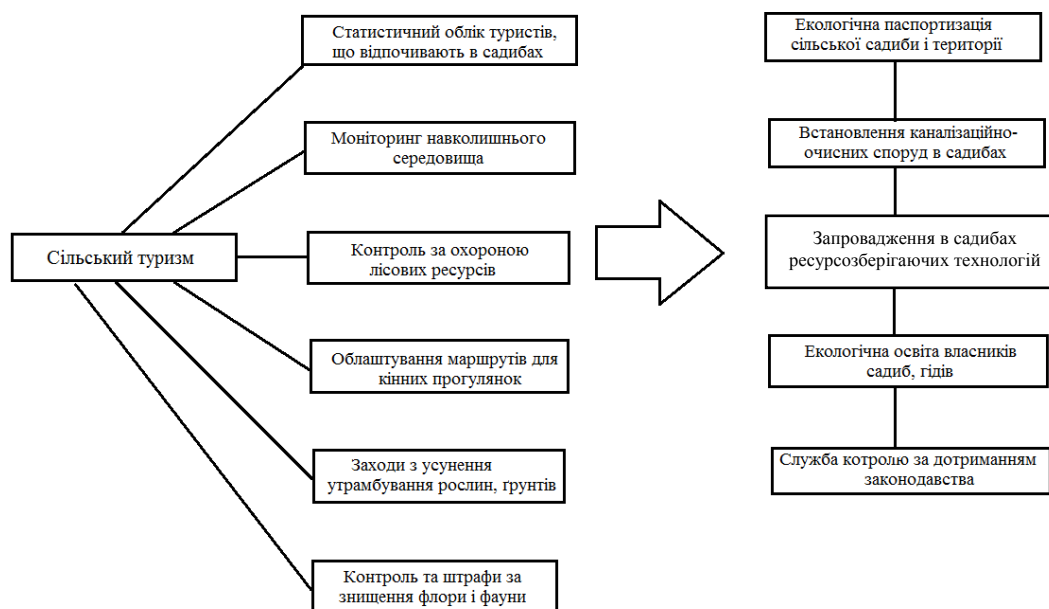

Рис. 1. Схема екологізації сільського туризму

Недоліком в умовах кризи є відсутність реального доступу до дешевих кредитних ресурсів, які можна спрямувати на покращення умов для прийому туристів.

Наступна проблема полягає у відсутності комплексного навчання господарів-власників садиб. Адже господар, який приймає туристів повинен володіти вміннями та навичками, які притаманні представникам понад 15 професій. Підготовка висококваліфікованих кадрів гостро відчутна, тому і надалі навчання і перекваліфікація господарів сільських садиб залишається актуальною.

Запозичуючи польський досвід, необхідно створити сталі групи тренерів, які б на постійній основі здійснювали профільне повне консультування, супровід та навчання зацікавлених осіб. Відповідно варто створити постійно діючий інформаційно-тренінговий центр, до якого міг би звернутися пересічний громадянин і отримати всю необхідну інформацію. Натомість, зараз в Івано-Франківській області та й в цілому в Україні, переважає кількість господарів, які працюють, не маючи спеціальних навичок, як вони самі кажуть «інтуїтивно». За інформацією управління по туризму та курортах Закарпатської ОДА, практично в усіх гірських районах області діють Асоціації зеленого туризму, в які об'єднуються власники садиб.

Закріпити такі позитивні тенденції і надати відчутний поштовх розвитку сільського туризму – допоможе категоризація. Яка полягає у:

- розробці нормативно-правової бази щодо визначення організаційних умов надання послуг з сільського зеленого туризму в межах особистого селянського господарства;

- наданні методичних рекомендацій для категоризації житла, передбаченого для розміщення відпочиваючих;

- впровадженні системи пільгового довгострокового кредитування сільського населення на розвиток сільського туризму;
- формуванні пропозицій щодо елементів фірмового стилю для ідентифікації українського сільського туризму;
- створенні інформаційних засобів та технологій з даними щодо клієнтської бази та інформування клієнтів про пропозиції з послуг відпочинку в селі;
- створенні державної інституції для просування за кордоном в'їзного туризму в Україну в цілому, в тому числі сільського зеленого туризму;
- продовженні підготовки профільних фахівців, навчання й перекваліфікації сільських господарів, незайнятого сільського населення для роботи в секторі сільського зеленого туризму в Школі сільського туризму, започаткованій Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні на базі Київського Університету біоресурсів і природокористування;
- створенні на рівні країни та областей комп'ютеризованої системи бронювання та резервування місць в домогосподарствах та послуг.

Реєстр садиб сільського зеленого туризму Івано-Франківської області є важливим джерелом інформації показників якості обслуговування, нормативно-правових вимог. Проведення категоризації садиб сільського зеленого туризму області використовується як маркетинговий інструмент, збільшує популярність садиби серед екологічно-свідомих туристів. Категоризація приватних садиб забезпечує: прозорість пропозиції для клієнта; контроль якості туристичного продукту; різноманітність пропозиції туристичних послуг та різницю в ціні. Знак надається Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

Приватні оселі Івано-Франківщини проходять категоризацію на рівень послуг («Гостинна садиба») та екологічність («Зелена садиба»), що сприяє підвищенню конкурентності тур продуктів (рис. 2) [9].

Рис. 2. Знак послуг «Гостинна садиба» та знак екологічності «Зелена садиба»

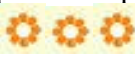
Тут туристичні садиби класифікуються за чотирма категоріями, яким відповідають символи – «3» вища категорія; «2» середня; «1» нижча; «С» найнижча (стандартна).

Проте, не всі області Карпатського регіону запровадили категоризацію садиб. Відсутні такі положення у Львівській та Чернівецькій областях. Можна спостерігати окремі положення щодо категоризації садиб у Закарпатській області:

– базова (найнижча) категорія (позначається без квітки) – садиба відповідає санітарно-гігієнічним, технічним, інвентарним вимогам, які встановлені до місць розміщення туристів.

– перша категорія – садиба відповідає встановленим вимогам, що стосуються озеленення території, паркування автотранспорту, мінімальних розмірів ліжок, площ санітарних приміщень та проходження навчань власниками садиб.

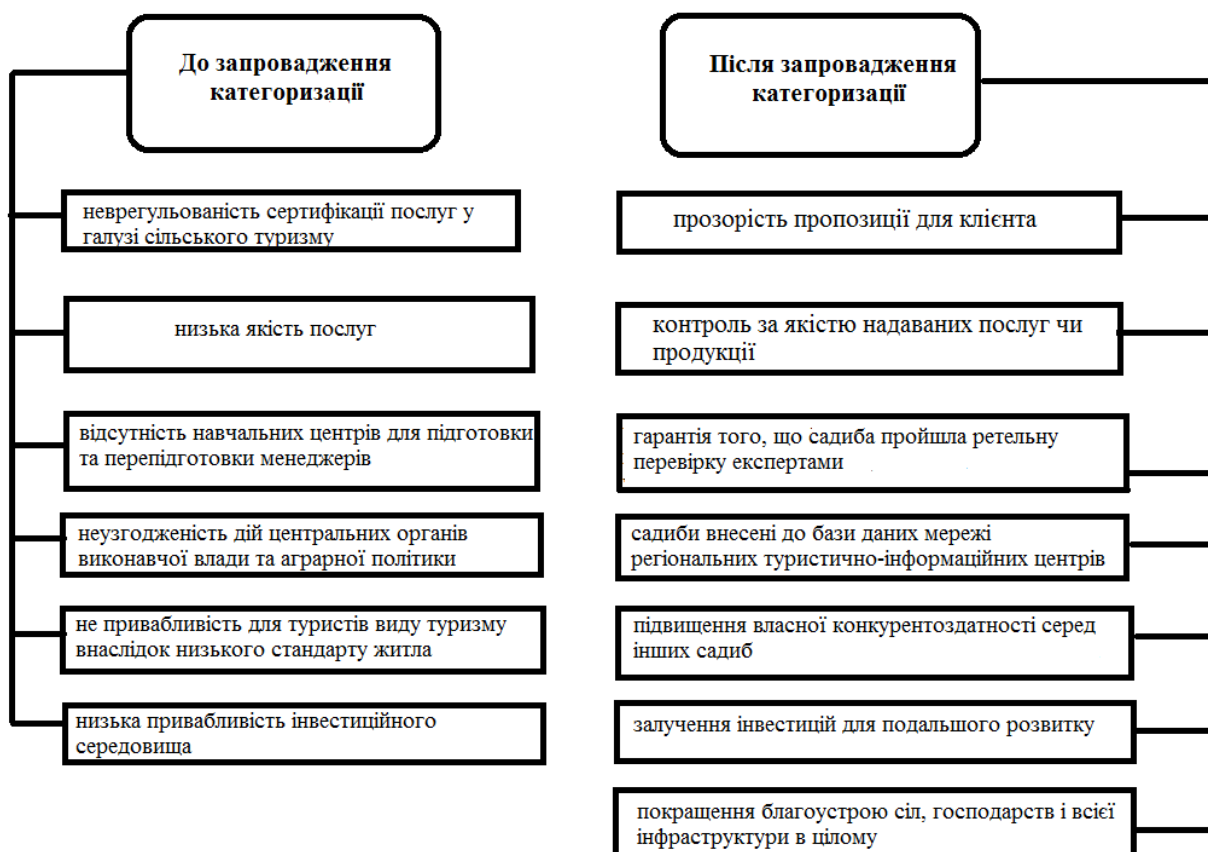
– друга категорія – садиба відповідає встановленим вимогам, які передбачають наявність підсвіченої вивіски, окремого входу для гостей, дитячого майданчика, сауни та доступу до мережі Інтернет.

– третя (найвища) категорія – садиба відповідає встановленим вимогам, які передбачають наявність басейну, гаражу, телебачення у кожній кімнаті, телефону та

холодильника, оздоблення місць відпочинку натуральними матеріалами, цілодобове гаряче та холодне водопостачання [10].

Слід зазначити, що навіть присвоєння однієї з наведених вище категорій садибам зеленого туризму, не означає поінформованість про це туристів. Оскільки, таке «присвоєння» в Івано-Франківській області й надалі залишається в тіні, таким чином власники садиб не позиціонують свій бізнес як категоризований. Тобто, туристам невідомо, яким саме садибам присвоєно ту чи іншу категорію і що вона означає. Враховуючи теперішні вимоги до присвоєння певної категорії садибам, загальні положення досі мають застарілий та неактуальний на даний час характер. Тому на сьогоднішній день важливим є удосконалення наявної категоризації садиб для їх кращого функціонування.

Враховуючи вплив чинників на організацію сільського туризму, основними факторами успішної діяльності є професійна чітка маркетингова політика та рекламна діяльність; оптимальне співвідношення поняття «ціна-якість»; високий рівень сервісу; сегментація, визначення ніші ринку; спеціалізація, створення власного, унікального туристичного продукту; кластеризація бізнесу – організація взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих діяльностей (наприклад вівчарство: туристичне дозвілля спостереження за тваринами, участь в догляді за ними, виготовлення сиро-молочної продукції, приготування страв з баранини, їх дегустація, сувеніри, продукція ручної роботи з овечої шерсті); співробітництво з іншими (супутніми) туристичними організаціями. Всі ці фактори можуть бути враховані після впровадження категоризації (рис. 3).

Рис. 3. Порівняльна характеристика до та після категоризації агроосель у Європі

Досвід впровадження категоризації в Європі можна розглянути на прикладі European Federation of Farm and Village Tourism – європейської федерації (об'єднання) закладів сільського зеленого туризму, що функціонують у сільській місцевості, в тому

числі на базі фермерських господарств. Учасниками EuroGites є 35 професійних організацій з 28 європейських країн, що пропонують близько 100 000 закладів для відпочинку у сільській місцевості. Країнами учасниками є: Австрія, Білорусія, Бельгія, Боснія-Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Франція, Грузія, Німеччина, Греція, Угорщина, Ізраїль, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Росія, Сербія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Великобританія, Швейцарія [10].

Сільський туризм в Європі базується на «трьох китах»: агротуризм – діяльність на базі діючих агротуристичних ферм в сільських територіях; сільський туризм – відпочинок в гостинних (зелених) садибах; туризм в сільських територіях – сільських готелях. Основні туристичні послуги сільського (зеленого) туризму: гастрономія, розміщення (послуги ночівлі), активний туризм, мальовничі краєвиди, пейзажі, історична спадщина, культура, події. Важливим є результат запровадження категоризацій, адже він служить загальному враженню споживача про конкретну агрооселю.

В більшості європейських країн функціонує система категоризації – визначення рівня матеріально-технічного оснащення, якості обслуговування закладів сільського зеленого туризму. При міністерствах туризму функціонують спеціальні інспекторські комісії, що мають ліцензію на здійснення перевірки, регулярного моніторингу сільських помешкань та присвоєння їм відповідної категорії (рівня сервісу).

Враховуючи те, що значна частина країн світу використовують подібні вимоги до присвоєння категорій агрооселям можна виділити найбільш застосовувані категоризації. А саме вимоги: США і Великої Британії, Норвегії та Ісландії, Чехії, Словаччини, Угорщини, Іспанії, Португалії.

У США і Великобританії поширюється концепція «Bed & Breakfast» тимчасове проживання в порожніх кімнатах будинків, незалежно від місця їхнього розташування. З часом зі спектру нічліжних закладів типу «B & B» виокремлюється відпочинок власне у сільських будинках та міні-готелях, розташованих у сільській місцевості.

Нині до сектора сільського зеленого туризму належать такі окремі категорії нічліжних закладів типу «B & B»:

– B & B cottage – це тимчасове проживання (здебільшого 6-7 діб) у повністю винайнятому котеджі, що знаходиться в курортно-рекреаційній зоні на території, яка має статус сільської місцевості (необов'язкова умова, тобто котеджі можуть бути і в курортних містах та передмістях).

– B & B farm vacation – це заклади, зорієнтовані на обслуговування родинного відпочинку з дітьми в мальовничій сільській місцевості з цінними рекреаційними ресурсами. Цільове сезонне перебування у них передбачено для міських дітей різних вікових груп під час шкільних канікул, де є можливість спілкуватися з ровесниками, пізнавати природу і відпочивати в «домашній» атмосфері окремо від батьків.

– B & B homestay – це тимчасове проживання (здебільшого 5-7 діб) в оселі сільського господаря спільно з його родиною у спеціально відведених для гостей кімнатах. Перебування в агрооселі супроводжується залученням гостя до традиційної життєдіяльності сільської родини, її побуту та духовної культури.

– B & B farmstay – це тимчасове проживання (здебільшого 5-7 діб) в оселі фермера або у кемпінгу на території фермерського господарства. Гості фермера мають можливість купувати й споживати його продовольчу продукцію та брати участь в окремих сільськогосподарських роботах на фермі.

Цікавий досвід категоризації сільського житла для туристів запровадила Ісландія – країна, де сільські території охоплюють понад 70% площі острова. Усі агрооселі країни поділено на I–III категорії, а також некатегорійні умови (сніданок обов'язковий):

I категорія: прості кімнати з ліжками, які щоденно прибирають, забезпечують чистими рушниками. Гості мають доступ до спільної вітальні;

II категорія: на доповнення до умов I категорії всі кімнати мають умивальники і краще мебльовані;

III категорія: на доповнення до умов II категорії всі кімнати мають ванну кімнату. Крім категоризації номерів, практикується також категоризація гостьових будинків (категорії A, B, C, D, E, F, G). Загальні вимоги до будинків такого типу зводяться до таких пунктів:

1 Будинок має бути охайним і в доброму стані з централізованим водопостачанням і WC;

2 Будинок має бути невеликого розміру і заселений максимум однією родиною;

3 Пухові ковдри мають видаватися фермером, хоча гості можуть приїжджати і з власною постільню;

4 Обов'язкові засоби приготування їжі та необхідний посуд;

5 Категорії A, B, C, D, E, F і G відрізняються за розмірами, наявністю додаткових засобів обслуговування і комфорту, цінами за одне ліжко-місце.

У країнах Північної Європи діє система категоризації осель, на зразок готельної – від 1 до 5 зірок. Оцінка будинків (без урахування інтер'єру):

 – здається не менше ніж 42 м² житлової площі з окремими спальнею (однією або двома), вітальнею і кухнею, камін. Гігієнічний вузол: душ, ванна, власна сауна, окремий туалет. Уся побутова техніка (електроплита, холодильник/морозильна камера, пральня і посудомийна машини, мікрохвильова піч);

 – здається не менше ніж 24 м² житлової площі з окремими спальнею (однією або двома), вітальнею і кухнею (додаткові ліжка можуть розташовуватися на даху), камін. Гігієнічний вузол: душ, ванна, власна сауна, окремий туалет, побутова техніка;

 – здається не менше ніж 24 м² житлової площі з окремими спальнею, вітальнею/кухнею (додаткові ліжка можуть розташовуватися у вітальні і на даху), камін. Гігієнічний вузол: власна сауна, окремий туалет, телевізор, електроплита, холодильник;

 – здається не менше ніж 12 м² житлової площі з окремими спальнею та вітальнею/кухнею, де розташовуються додаткові ліжка, зовнішній туалет, піч на дровах чи газова плита, телевізор, холодильник;

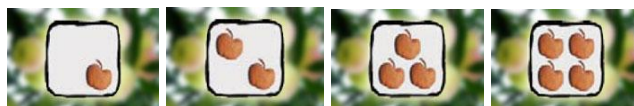
 – здається не менше ніж 12 м² житлової площі. Нафтова лампа чи газове освітлення, зовнішній туалет, піч на дровах чи газова плита. Зберігання продуктів у холодному підвалі.

У Швеції та Франції рівень якості послуг закладів сільського (зеленого) туризму визначається за допомогою символу пшеничного колоска (рис. 4).

Рис. 4. Символ якості послуг закладів сільського туризму у Швеції та Франції

Два пшеничних колоски означають мінімальний прийнятий рівень сервісу що відповідає стандартам EuroGites. Чотири колоски пшениці означають найвищий рівень сервісу. Категоризація гостинних садиб Словенії має символ яблука (рис. 5).

Рис. 5. Символ якості послуг закладів сільського туризму у Словенії

Зображення одного яблука означає мінімально облаштовані кімнати з ванною і туалетом на поверсі. Садиби з чотирма яблуками передбачають: наявність великих, комфортабельних кімнат з власною ванною кімнатою; доступ до надвірної зони (тераси,

балкони); додатковий сервіс та зручності (тенісний корт, басейн, конюшня); спеціальні тур програми. У Чехії затверджена категоризація від 1-4 зірок (рис.6).

Рис. 6. Символ якості послуг закладів сільського туризму у Чехії

* Tourist – гостьовий будинок, який є частиною сімейного житлового будинку;

** Economy – окремих будинок, здається кімната з диваном і міні-кухнею обладнана для тимчасового розміщення гостей;

*** Standard – окремих об'єкт розміщення (визначається як будівля для сімейного відпочинку), призначений для індивідуальних місць з відпочинком, санітарним вузлом і міні-кухнею;

**** First Class – будинок як мінімум з 2 і максимум 4 житловими кімнатами, санітарним вузлом, кухнею, вітальнею, лазнею або басейном.

В Іспанії існує поділ нічліжних закладів, розташованих у сільській місцевості, які підлягають оподаткуванню як суб'єкти агротуристичного підприємництва, на такі три класи:

HR (hotel rural) – сільський готель;

CA (castillo) – садиба в історичному помісті;

CR (casa rural) – сільський будинок [10].

Рівень закладу сільського (зеленого) туризму в європейських країнах має об'єктивний характер, відповідність присвоєння категорії контролюється державою.

Проведення категоризації садиб сільського зеленого туризму області використовується як маркетинговий інструмент, збільшує популярність садиби серед туристів. Доцільним було б запровадження єдиної добровільної категоризації для сільських садиб Івано-Франківської області. Це дасть змогу у прозорості пропозиції для клієнта, контролю якості туристичного продукту, різноманітності пропозиції туристичних послуг та різницю в ціні. Можна запропонувати першу, другу та третю категорії нічліжних закладів (рис. 7):

Рис. 7. Символ якості послуг садиб першої, другої та третьої категорій в Івано-Франківській області

Перша категорія - простий будинок, базові умови проживання. Душ, ванна та туалет загальні. Вимоги: освітлення та ознакування; задовільний стан оселі й подвір'я; наявність аптечки, туристичної інформації та інструкції з пожежної безпеки.

Окрім цього, у господарствах згаданої категорії мають бути: утрामбований під'їзд, місце для паркування транспортних засобів, ізоляційні та оздоблювальні зелені насадження, місце для розведення вогню, доступ до телевізора.

Друга категорія - вимоги як у попередньої категорії та додатково: щонайменше 50% кімнат з власним санітарним вузлом.

Третя категорія - вимоги, як для попередньої категорії, та додатково:

- щонайменше 90% кімнат із санітарним вузлом;

- житлова площа для однокімнатної кімнати 10 м², або 14 м² для двокімнатної кімнати.

Надання відповідної категорії зобов'язує до:

- встановлення на будинку та розміщення у популяризаційних матеріалах знаку (лого) спілки та символу, який визначає стандарт садиби;
- встановлення цін відповідно до призначеної категорії, загалом — вищих.

Переваги категоризації для виробника послуг:

- визначений стандарт дає змогу планувати розвиток;
- вірогідна інформація — менше рекламацій, задоволений клієнт;
- вірогідна оцінка — вірогідний виробник послуг;
- право розмішувати пропозицію у популяризаційних матеріалах, які співфінансуються з бюджетних ресурсів і засобів Спілки сприяння розвитку сільського туризму;

- можливість представлення пропозиції на вітчизняних і закордонних ярмарках;
- можливість презентації своєї пропозиції у системах туристичної інформації;
- можливість приналежності до системи бронювання туристичних пропозицій;
- реалізацію своєї пропозиції у пунктах продажу;
- заохочення власників до категоризації за умови безкоштовної утилізації відходів перші 2 роки;

- зниження ціни на оподаткування перші 2 роки.

Для клієнта:

- прозоре визначення стандартів;
- вірогідна інформація, попередньо перевірена;
- полегшення прийняття рішення про купівлю пропозиції;
- почуття безпеки.

Для сільського туризму в Україні, у тому числі всіх агротуристичних господарств: отримання вірогідності завдяки прозорому визначенню стандартів й функціонуванню професійної інспекції та нові можливості на регіональному, вітчизняному й закордонному ринках.

Система якості сільської нічліжної бази гарантуватиме відповідність пропонованої послуги декларованому рівню, сприятиме тому, що українське село стане бажаною метою здійснення подорожі.

Перша категорія присвоюється сільській садибі, якщо вона відповідає 60% вимогам; друга категорія присвоюється, якщо садиба виконала всі умови понад 70%; третя категорія, якщо садиба відповідає понад 85% вимог. Для того, щоб власники сільських зелених садиб не втратили інтерес до прагнення одержати певну категорію для свого закладу, їм надається термін впродовж 2 років удосконалити облаштування інтер'єру та присадибної ділянки, що в подальшому збільшить відповідність садиби вимогам кожної із категорій. Сертифікат та символ відповідної категорії видається на три роки з моменту присвоєння. Присвоєна категорія має право перевірятися на відповідність туристичної садиби вимогам рекомендованого стандарту категоризації.

Висновки та перспективи досліджень. Запропоновані зміни щодо вдосконалення категоризації і її процедури впровадження, які стосуються благоустрою території садиби, приміщень, технічного устаткування. Доопрацьовано пункти оснащення кімнат меблями та інвентарем, а також санітарно-гігієнічні вимоги садиб. Введено перелік основних та додаткових послуг, які можуть надаватися приватною садибою. Впроваджено вимоги щодо екологічного стану присадибної ділянки та охорони довкілля.

У світі категоризація має за мету визначення й приведення до уніфікованих стандартів надання послуг з розміщення, і є одним із найбільш дієвих інструментів розвитку екологічного туризму. Вона є управлінським інструментом здійснення контролю за якістю пропозицій туристичних господарств і є добровільною для здійснення. Садиби, які пройшли процедуру категоризації гарантують високу якість послуг, охочіше відвідуються екологічно свідомими туристами.

Література

- 1 Рутинський М.Й. Сільський туризм/ М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько. – К.: Знання, 2006. – 271 с.
- 2 Бедзір В.О. Відчуйте на собі Закарпатську гостинність/ В.О. Бедзір. Ужгород: Карпати, 2008. – 127 с.
- 3 Шпеник Т.К. Особливості політики ціноутворення в сільському (зеленому) туризмі/ Т.К. Шпеник // Галицький економічний вісник. – 2013. – №4(43). – с.172 – 178 – (фінансово-обліково-аналітичні аспекти)
- 4 Кудла Н.Є. Розвиток сільського туризму Карпатського регіону/ Н.В.Кудла – Львів: Львівський інститут економіки і туризму, 2015. – 5-7 с.
- 5 Борисенко Ю.В. Оцінка стану підприємництва у сфері сільського зеленого туризму/ Ю.В. Борисенко. Львів: Світ, 2012. – 127 с.
- 6 Закон України «Про особисте селянське господарство» станом на 15.05.2003 р./ Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 232 с. – (Бібліотека офіційних видань)
- 7 Проект Закону України «Про сільський та сільський зелений туризм» станом на 23.10.2003 р./ Верховна Рада України.- Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 22 с. – (Бібліотека офіційних видань)
- 8 Стецюк О.М. Суспільно-географічний аналіз розвитку сільського туризму Івано-Франківської області/ О.М. Стецюк. Львів: Світ, 2015. – 105 с.
- 9 Оновлена Програма добровільної категоризації у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба» / ГО «Спілка сільського зеленого туризму України», 2017. – Режим доступу: [http:// www.greentour.com.ua/posluga](http://www.greentour.com.ua/posluga)
- 10 Європейський досвід організації сільського зеленого туризму/ Все про туризм. Туристична бібліотека, 2017. – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/siltur2.htm>

© О. В. Побігун

*Надійшла до редакції 10 травня 2018 р.
Рекомендувала до друку
докт. техн. наук Л. М. Архипова*